Vrijednost za novac u hrvatskim JPP projektima

Juričić, Damir; Marenjak, Saša

Source / Izvornik: **Ekonomski pregled, 2017, 67, 581 - 604**

Journal article, Published version
Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:133:392697

Rights / Prava: Attribution 4.0 International/Imenovanje 4.0 međunarodna

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

GRAĐEVINSKI I ARHITEKTONSKI FAKULTET OSIJEK
Faculty of Civil Engineering and Architecture Osijek

Repository / Repozitorij:

Repository GrAFOS - Repository of Faculty of Civil Engineering and Architecture Osijek

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Damir Juričić [*]
Saša Marenjak [**]

UDK 65.012.66(497.5)
JEL Classification L330
Stručni rad

VRIJEDNOST ZA NOVAC U HRVATSKIM JPP PROJEKTIMA

Stručne i znanstvene rasprave o efikasnosti pojedinih modela isporuke javnih projekata traju duže vrijeme, međutim, od intenzivnijeg razvoja koncesija i, osobito, modela javno-privatnog partnerstva (JPP) s početka devedesetih godina prošlog stoljeća, stručnoj se i znanstvenoj javnosti podastiru analize koje, podijeljeno, ističu prednosti i nedostatke jednog modela u odnosu na drugi ili druge. Vrijednost za novac poreznih obveznika (VfM), pritom, postaje temeljni kriterij za ocjenu efikasnosti modela isporuke.

U provedenom istraživanju, čiji se uzorak sastoji od deset JPP projekata u Republici Hrvatskoj, projekata koji su osam godina u uporabi, dade se zaključiti da je modelom JPP-a moguće povećati vjerojatnost postizanja veće vrijednosti za novac poreznih obveznika.

Ključne riječi: javno-privatno partnerstvo, JPP, vrijednost za novac, VfM, model nabave.

1. Uvod

Rasprave o efikasnosti i efektivnosti različitih modela nabave javnih projekata prisutne su više od dvije dekade. Stručne i znanstvene analize usmjerene su

[*] Dr. sc. D. Juričić, Agencija za investicije i konkurentnost, Hrvatska. (E-mail: damir.juricic@aik-invest.hr)

[**] Prof. dr. sc. Saša Marenjak, redoviti profesor na Građevinskom fakultetu Osijek, Hrvatska. (E-mail: sasa@marenjak.com)

Rad je primljen 23. 10. 2016., a prihvaćen je za objavu 24. 1. 2017.

na usporedbu učinaka tradicionalnog modela s alternativnim modelom (javno-privatno partnerstvo i koncesije) nabave javnih projekata od 1990. godine do danas. Osnovno pitanje koje se u tim analizama postavlja je: koji model nabave javnih projekata rezultira većom vrijednošću za novac poreznih obveznika?

Rezultati analiza su različiti. Neki autori (Pollock et al., 2007; Shaoul, 2005), analizirajući projekte iz područja prometa zaključuju da model javno-privatnog partnerstva (JPP) ne predstavlja efikasniji model u odnosu na tradicionalni. S druge strane, National Audit Office (2003), Shepherd (2000) i Pollitt (2002) zaključuju da je JPP model efikasniji od tradicionalnog osobito u izgradnji javnih građevina unutar planiranog proračuna i roka.

Nedavno istraživanje koje je proveo Lawrence National Centre for Policy and Management (2015) na uzorku od šest javnih projekata isporučenih po tradicionalnom modelu i šest projekata po JPP modelu kao i istraživanje koje je proveo Infrastructure Partnerships Australia (2007) na uzorku od 21 JPP i 33 tradicionalna modela pronalaze veću troškovnu efikasnost JPP modela.

Istraživanja o efikasnosti JPP projekata u Republici Hrvatskoj do sada nisu sustavno provođena. Jedine informacije o potencijalnoj vrijednosti za novac JPP projekata moguće je pronaći u godišnjim izvještajima Agencije za investicije i konkurentnost u kojima je razvidno da se odluka o primjeni JPP modela donosi na temelju analize očekivane vrijednosti za novac (AJPP, 2013, 2014a).

Navedena istraživanja predstavljaju doprinos ne samo u pogledu postizanja veće vrijednosti za novac poreznih obveznika zbog primjene JPP modela u odnosu na tradicionalni, već i zbog povećanja svijesti o potrebi uvođenja sustava mjerenja isporučenog standarda prostora i usluga u tradicionalni model na isti način kako se koristi i u JPP modelu.

Problem: S obzirom na različite definicije JPP-a diljem svijeta, u okviru ovog istraživanja razumjet će se nabava usluge raspoloživosti (građenje i održavanje) javnih građevina s mogućnošću komercijalizacije javnog prostora u vrijeme kada ga ne koristi javni partner. Prihodi od komercijalizacije minorni su u odnosu na ukupne prihode koje ostvaruje privatni partner.

Uzrok u formi zahtjeva za efikasnom i efektivnom isporukom javnih građevina ima i svoju posljedicu u formi mjerenja efikasnosti i efektivnosti jednog modela nabave u odnosu na drugi. Razlika u izmjerenim vrijednostima naziva se vrijednošću za novac poreznih obveznika. Dakle, prema mišljenju autora, efikasno provođenje mjerenja postignute vrijednosti za novac podrazumijeva kontinuiranu usporedbu određenih pokazatelja jednog i drugog modela u dužem razdoblju i to po jednakim standardima i mjerilima. Slijedom navedenog provest će se analiza izmjerenih vrijednosti različitih faza ukupnog procesa vrijednosti za novac u hr-

vatskim JPP projektima. Budući da informacije o javnim projektima isporučenim po tradicionalnom modelu nije moguće prikupiti kao informacije o projektima isporučenim po JPP modelu, ova analiza je usmjerena na procese unutar JPP modela umjesto na usporedbu tradicionalnog i JPP modela. Upravo iz tih razloga proizlazi i preporuka autora da bi se **i kod tradicionalno isporučenih projekata trebao uspostaviti jednak sustav standarda i mjerenja kakav je uspostavljen i u JPP projektima, a sve kako bi se objektivno mogao sagledati utjecaj odabranog modela nabave na konačnu vrijednost za novac poreznih obveznika**.

Strategija istraživanja: Istraživanjem je obuhvaćeno ukupno 10 JPP projekata (od ukupno 14 projekata u Republici Hrvatskoj) ukupne kapitalne vrijednosti 65.9 milijuna eura iz područja sportske infrastrukture, opće javne građevine te obrazovanja. Projekti su osam godina u uporabi. Svi projekti su bazirani na raspoloživosti, što znači da javni partner plaća JPP naknadu za raspoloživost prostora i usluga (PFI model). Cilj istraživanja je odgovoriti na slijedeća pitanja:

1. Na što se odnosi i kako se utvrđuje vrijednost za novac u hrvatskim JPP projektima?
2. Koji se kriteriji primjenjuju u postupku odlučivanja o primjeni JPP modela?
3. Primjenjuje li se sustav umanjenja JPP naknade u slučaju neisporučenog standarda?
4. Analizira li se financijsko stanje privatnog partnera u fazi provedbe projekta i na koji način to stanje utječe na vrijednost za novac?
5. Je li moguće iskustva u mjerenju isporučenog standarda iz JPP projekata primijeniti i kod tradicionalnog modela?

Istraživanjem je utvrđeno da je, na temelju izračunate preliminarne vrijednosti za novac u fazi pripreme projekta, opravdano odlučeno nabavu projekta nastaviti po JPP modelu. Tu odluku dokazali su i rezultati provedenog postupka nabave (tržišni test) iz kojeg proizlazi da su ukupni životni troškovi ponude bili manji od procijenjenih ukupnih životnih troškova tradicionalnog modela. Nadalje, svi projekti izgradili su se unutar planiranog roka, a tijekom uporabe se bilježi efikasan mehanizam usklađivanja JPP naknade te njeno umanjenje kao posljedice djelomično isporučenih standarda. Relativno mala vrijednost naplaćenih penala ukazuje na zaključak da privatni partneri upravljaju građevinama u skladu sa svrhom i predmetom projekata. Iz analize financijskih izvješća privatnih partnera u razdoblju od 2009. do 2014. godine zaključuje se da oni posluju stabilno s velikom vjerojatnošću likvidnog poslovanja u budućnosti i podmirivanja obveza prema izvorima financiranja.

Posljedično, u cilju efikasnije i objektivnije usporedbe tradicionalnog i JPP modela zaključuje se da bi bilo društveno opravdano i ekonomski racionalno i u tradicionalno nabavljene građevine ugraditi cjeloviti sustav nadzora definiranih i isporučenih standarda. Na takav način postigla bi se tri cilja:

i. modeli bi se mogli usporediti u dugom razdoblju na temelju više parametara i na istoj osnovi;
ii. stvorila bi se vrijedna baza podataka na temelju koje bi procjena ukupnih životnih troškova (UŽT) tradicionalnog modela bila efikasnija;
iii. porezni obveznici bi dobili jasnu informaciju i odgovore na pitanja o efikasnosti sektora i modela nabave te, posljedično, stvarno dobivenoj vrijednosti za njihov novac.

2. Definicija vrijednosti za novac

Vrijednost za novac, u najširem smislu, predstavlja odnos koristi i troškova nabavljenog ili korištenog dobra. Vrijednost za novac u javnim projektima obuhvaćena je odabirom investicijske opcije najveće efikasnosti i efektivnosti u procesima pripreme, nabave te uporabe javne građevine ili usluge u ukupnom životnom vijeku koja uključuje i sustav mjerenja izlaznih projektnih veličina.

U postupku odlučivanja o načinu nabave određene imovine, privatni investitori izračunavaju učinke kupnje u odnosu na najam (Orsag, 1992). Sličnu analizu provodi i javni menadžment (Skelcher, 2005) kada utvrđuje je li korisnije nabaviti javnu građevinu (in-house, tradicionalni model) ili nabaviti uslugu raspoloživosti građevine i prostora (alternativni model - JPP).

Vrijednost za novac također se definira kao optimalno korištenje raspoloživih resursa sa ciljem ostvarenja određenih ciljeva, primjerice, optimalna kombinacija ukupnih životnih troškova s kvalitetom usluga u cilju postizanja zadovoljstva krajnjih korisnika (ACFID, 2012).

Vrijednost za novac pojam je koji se koristi i u analizi kojoj je predmet usporedba koristi i troškova različitih tehničkih i tehnoloških investicijskih opcija kao i modela nabave projekata (NAO, 2001).

3. Sažeti pregled hrvatskog JPP tržišta

3.1. Zakonodavni okvir

Tržište JPP-a u Hrvatskoj je određeno propisima iz područja JPP-a koji čine: Zakon o javno-privatnom partnerstvu[1], Uredba o provedbi projekata JPP-a[2], Pravilnik o ustroju i vođenju Registra ugovora o javno-privatnom partnerstvu[3], Pravilnik o projektima JPP-a male vrijednosti[4] te Zakon o javnoj nabavi[5] i Zakon o koncesijama[6]. Ukratko, Zakonom je definirano značenje JPP-a, uređen je postupak ocjene i odobravanja JPP projekata, izdavanje prethodne suglasnosti Ministarstva financija kao preduvjeta odobravanja projekta od strane Agencije za investicije i konkurentnost, struktura JPP ugovora, praćenje provedbe projekata i slično. Uredbom su pobliže definirani kriteriji za odobravanje JPP projekata, sadržaj komparatora troškova javnog sektora, primjena diskontne stope, sadržaj izvješća o provedbi projekta i slično. Pravilnikom o vođenju registra uređena je obveza dostave sklopljenih ugovora i podataka koji se javno objavljuju. Pravilnikom o projektima JPP-a male vrijednosti određen je pojednostavljen postupak pripreme JPP projekata do 5 milijuna eura iz područja energetske učinkovitosti (javna rasvjeta i energetska obnova javnih zgrada). Zakonom o javnoj nabavi uređuje se postupak odabira privatnog partnera dok se Zakonom o koncesijama uređuju koncesije s obilježjima JPP-a.

Unatoč činjenici da se u zadnjih osam godina nije zaključio niti jedan JPP ugovor, osim projekta Međunarodne zračne luke Zagreb, hrvatski zakonodavni okvir za pripremu, ocjenu, provedbu i nadzor JPP projekata predstavlja kvalitetan okvir za efikasnu i efektivnu provedbu JPP projekata (The Economist Intelligence Unit, 2013).

3.2. Institucionalni okvir

U procesu pripreme i provedbe JPP projekata uključeno je nekoliko institucija. To su: Agencija za investicije i konkurentnost (AIK)[7], Ministarstvo financija

---

[1] http://www.aik-invest.hr/wp-content/uploads/2015/11/zjpp-eng_final.pdf

[2] http://www.aik-invest.hr/wp-content/uploads/2015/11/uredba_jpp-eng.-final.pdf

[3] http://www.aik-invest.hr/en/ppp/legal-framework/regulations/

[4] http://www.aik-invest.hr/wp-content/uploads/2015/11/pravilnik-o-projektima-jpp-a-male-vrijednosti-nn-23-15-eng.pdf

[5] http://www.zakon.hr/z/223/Zakon-o-javnoj-nabavi

[6] http://www.aik-invest.hr/jpp/pravni-okvir/zakoni/

[7] Agencija za javno-privatno partnerstvo koja je osnovana 2008. godine, u 2015. se godini pripojila Agenciji za investicije i konkurentnost formirajući Sektor za javno-privatno partnerstvo.

(MF), Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta (MINGO) te Centar za praćenje poslovanja energetskog sektora i investicija (CEI). AIK je nadležna za odobravanje prijedloga JPP projekta, upravljanje registrom JPP projekata te nadzor svih JPP projekata u Republici Hrvatskoj. MF nadležno je za procjenu fiskalnog kapaciteta javnih naručitelja i njihove sposobnosti preuzimanja dugoročnih obveza koje proizlaze iz JPP ugovora te fiskalnih rizika. MINGO je nadležno za Zakon o javnoj nabavi te donošenje strategije primjene JPP modela u Republici Hrvatskoj. Najposlije, CEI je nadležan za pripremu prijedloga JPP projekata u slučajevima kada su naručitelji JPP projekata tijela državne uprave[8].

S obzirom na veličinu hrvatskog tržišta i činjenicu da na tržištu egzistira veći broj relativno malih projekata, institucionalna organizacija koja se temelji na jednom tijelu kao centralnoj logističkoj jedinici za pripremu JPP projekata udružujući više manjih projekata u jedan postupak nabave čini se razumnom i ekonomski opravdanom. Razlog ovakvoj institucionalnoj organizaciji je smanjivanje troškova nabave korištenjem učinka ekonomije razmjera te smanjenje rizika smanjenog administrativnog kapaciteta u pripremi i provedbi JPP projekata. Također, u odnosu na procese odobravanja prijedloga projekta u razdoblju od 2008. do 2012. godine, u posljednje četiri godine proces odobravanja prijedloga projekta optimiziran je na način da se AIK i MF očituju o prijedlogu JPP projekta unutar 40 dana i to u paralelnom postupku. Predlagatelj projekta (CEI, grad, općina, županija) komunicira samo s jednim tijelom – AIK-om.

3.3. JPP projekti

Prvi JPP projekti sklopljeni su u 2006. i 2007. godini, a u operativnu su fazu ušli tijekom 2007. i 2008. godine. Od ukupno 14 PPP projekata u Republici Hrvatskoj 13 ih je u fazi uporabe dok je jedan projekt u fazi izgradnje (Međunarodna zračna luka Zagreb). Pregled PPP projekata u Hrvatskoj dan je u tablici 1.

[8] Sukladno Zakonu o CEI-ju (NN 25/12, 120/12), ministarstva su obvezna ugovarati pripremu JPP projekata s CEI-jem dok regionalna i lokalna razina vlasti mogu ugovarati pripremu s CEI-jem, ali i samostalno ugovarati usluge pripreme prijedloga JPP projekta u skladu s propisima iz područja javne nabave.

Tablica 1.

JPP PROJEKTI U REPUBLICI HRVATSKOJ (UKUPNO TRŽIŠTE)

Rb.	Naziv projekta	Vrijednost (milijuna €)	Ugovoreno	U uporabi od	Sektor
1.	Sportska dvorana u Splitu	67.5	9.2007.	12.2008.	Sport
2.	**Sportska dvorana u Varaždinu**	**23.7**	**7.2007.**	**12.2008.**	**Sport**
3.	Zgrada Varaždinske županije	1.2	6.2006.	9.2006.	Opće javne građevine
4.	Međunarodna zračna luka Zagreb	189.3	4. 2012.	-	Transport
5.	Autobusni kolodvor u Osijeku	16.0	5.2007.	6.2011.	Transport
6.	Škole u Koprivnici	**9.3**	**7.2006.**	**9.2007.**	**Obrazovanje**
7.	**Škole u Varaždinskoj županiji (grupe 1 do 8)**	**31.7**	**12.2006.-2.2007.**	**6.2007.-12.2008.**	**Obrazovanje**
	Ukupno	338.7			

Izvor: Mrežna stranica AIK-a (http://www.aik-invest.hr/en/ppp/ppp-projects/).

Napomena: Projekti koji su predmetom ovog istraživanja su otisnuti masnim slovima.

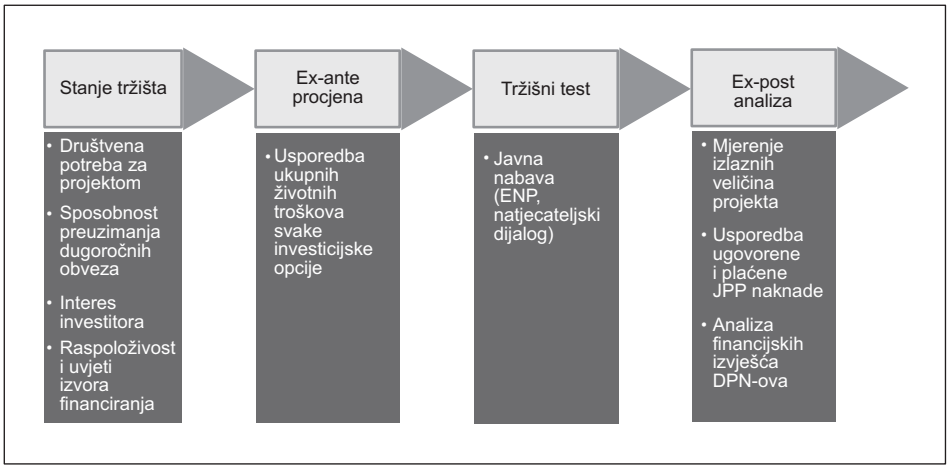
Projekti koji su predmetom ovog istraživanja predstavljaju uzorak od 79% po kriteriju broja projekata i 19% po kriteriju kapitalne vrijednosti. Jedan projekt (Sportska dvorana u Splitu) zaustavljen je u fazi uporabe nakon izgradnje iz razloga spora.

4. Cjeloviti proces procjene vrijednosti za novac

Izračun vrijednosti za novac u Republici Hrvatskoj ne svodi se isključivo na izračun razlike između ukupnih životnih troškova (UŽT) tradicionalne i JPP opcije priređene na temelju financijskih vrijednosti sadržanih u UŽT projekciji. Osim činjenice da bi, uz financijski izračun preliminarne vrijednosti za novac, trebalo računati i ekonomsku vrijednost za novac, pod vrijednošću za novac na hrvatskom JPP tržištu razumije se proces koji počinje projektnom idejom, a završava okončanjem JPP ugovora nakon 20 i više godina kako je prikazano na shemi 1.

Shema 1.

PROCES VRIJEDNOSTI ZA NOVAC U REPUBLICI HRVATSKOJ

Izvor: Integracija pojedinačnih procesa u ukupni proces vrijednosti za novac od strane autora

Proces vrijednosti za novac započinje ispravnom identifikacijom projekta koji će zadovoljavati određenu društvenu potrebu, izračunom sposobnosti ispunjavanja dugoročnih obveza naručitelja (sposobnost plaćanja JPP naknade u ugovornom razdoblju), utvrđivanjem zainteresiranosti investitora i kreditora te identifikacijom raspona cijena pojedinih izvora financiranja. Nadalje, sukladno službenoj JPP proceduri opisanoj u propisima iz područja JPP-a[9], potrebno je utvrditi, uspoređujući UŽT projekta, je li primjena JPP modela bolja (jeftinija) opcija od primjene tradicionalnog modela isporuke. Ukoliko se pokaže da se primjenom JPP modela može očekivati manje UŽT, nakon formalnog odobrenja projekta od strane MF i AIK-a, provodi se tržišni test postupkom javne nabave najpovoljnijeg privatnog partnera. Nakon zaključivanja ugovora i tijekom provedbe projekta provodi se formalan godišnji nadzor od strane AIK-a, ali i kontinuirani nadzor isporučenog standarda prostora i usluga u skladu s ugovorenim mehanizmom plaćanja od strane javnog naručitelja – javnog partnera. Formalni nadzor od strane AIK-a obuhvaća usporedbu plaćene, ugovorene i usklađene naknade te analizu financijskih izvješća privatnog partnera.

[9] http://www.aik-invest.hr/en/ppp/the-ppp-cycle/

5. Ex-ante procjena vrijednosti za novac i tržišni test

Ex-ante procjena vrijednosti za novac priređuje se u sklopu komparatora troškova javnog sektora (AJPP, 2012). Uzorak za empirijsku primjenu kriterija uspjeha (Kušljić, Marenjak, 2011; Kušljić, 2012) sadrži jedan JPP projekt sportske dvorane (D1), jedan projekt škole sa sportskom dvoranom (SD1) te 8 grupa projekata škola (S1-S8) što čini ukupno 10 JPP projekata u uzorku. Rezultati analize troškova prezentirani su u tablici 2.

Tablica 2.

EX-ANTE PROCJENA VRIJEDNOSTI ZA NOVAC PROJEKATA U UZORKU

Oznaka projekta	**Naziv projekta**	**Sektor**	**PV(UŽT TN) (mln €)**	**PV(UŽT JPP) (ex-ante procjena – shadow bid) (mln €)**	**PV(UŽT JPP) (ex-ante tržišni test – ponuda) (mln €)**	**Ušteda (mln €)**	**Ušteda (%)**
D1	Sportska dvorana	Sport	68.4	N/A	63.1	5.3	7.79
SD1	**Škola** sa sportskom dvoranom	Obrazovanje	19.1	18.1	16.5	2.6	13.28
S1-S8	**Škole**	Obrazovanje	21.6	19.4	19.2	2.4	11.11
Total			**109.1**		**98.8**	**10.3**	**9.44**

Izvor: Podatci iz komparatora troškova javnog sektora i ponuda u postupku nabave.

Legenda: PV(UŽT TN): Sadašnja vrijednost UŽT tradicionalne nabave; PV(UŽT JPP): Sadašnja vrijednost UŽT JPP nabave.

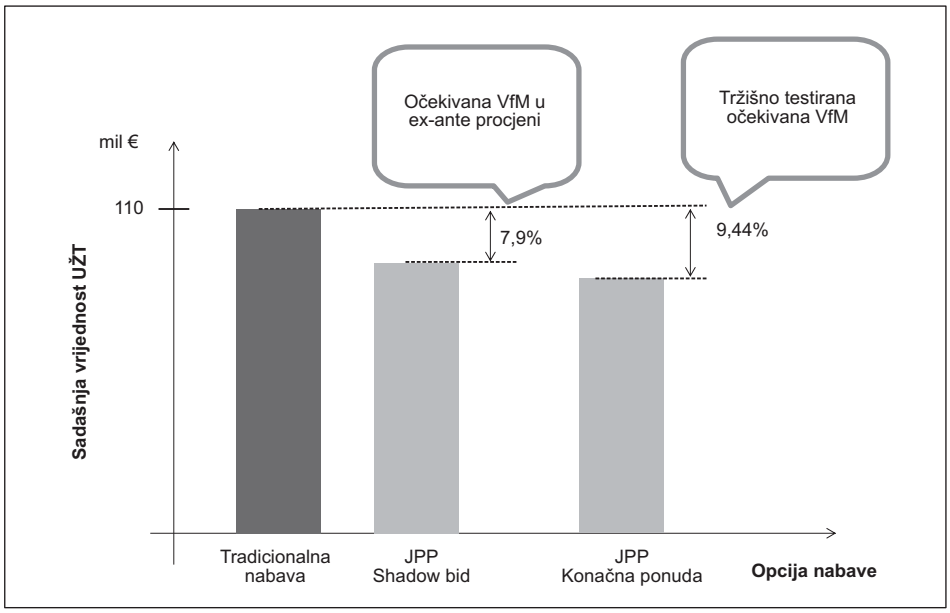
Projekt s nazivom Sportska dvorana (D1) uključuje izgradnju dvorane kapaciteta 5 000 sjedećih mjesta. Ugovor je sklopljen na rok od 25 godina. Projekt s nazivom Škola sa sportskom dvoranom (SD1) uključuje izgradnju školske zgrade s dvoranom kapaciteta 900 sjedećih mjesta. JPP ugovor zaključen je na rok od 25 godina izgradnje i uporabe. Projekti s oznakom (S1-S8) uključuju izgradnju, rekonstrukciju i dogradnju 25 zgrada. U strukturi ukupnog investicijskog zahvata dominira dogradnja (58.4%), slijedi nova izgradnja dvorane (21.0%), rekonstrukci-

ja (12.9%) te izgradnja novih školskih zgrada (7.7%). Ukupno povećanje školskog prostora nakon ovog investicijskog zahvata bilo je 65%. Ugovori su zaključeni na rok od 25 do 30 godina.

Ukupna razlika između UŽT procijenjenih za tradicionalni model i UŽT dobivenih u ponudi privatnog partnera iznosila je 10.3 milijuna eura odnosno 9.44% U svrhu ilustracije UŽT tradicionalne opcije, ex-ante procjene te konačne ponude priređen je grafikon 1.

Grafikon 1.

USPOREDBA RAZLIČITIH SADAŠNJIH VRIJEDNOSTI UŽT NA PROJEKTIMA IZ UZORKA

Izvor: vrijednosti iz tablice 2.

Napomena: Vrijednost drugog stupca ''Očekivana VfM u ex-ante procjeni'' (N/A u tablici 2) procijenjena je na temelju indirektno povezanih podataka.

Procjena UŽT po tradicionalnom modelu (prvi stupac na grafikonu 1) predstavlja procjenu UŽT projekta kada bi se naručitelj odlučio na nabavu projekta po tradicionalnom modelu, tj. po modelu u kojem je on investitor, preuzima pretežiti dio rizika projekta dok građenje nabavlja (nabava radova) od subjekta iz privatnog

sektora (izvođača radova). Nakon ove procjene naručitelj si postavlja pitanje bi li UŽT mogli biti manji ukoliko bi se, umjesto nabave radova, nabavila usluga raspoloživosti prostora i usluga (nabava usluga) primjenjujući JPP model koji podrazumijeva prenošenje pretežitog dijela rizika projekta na izvršitelja (građenje i održavanje te, eventualno, i financiranje). Nakon provedene analize naručitelji su ustvrdili da bi alternativna nabava mogla biti jeftinija za približno 7.9%. Ovaj rezultat analize opravdana je osnova za odluku o nastavku provedbe projekta po JPP modelu te se pokrenuo postupak javne nabave (tržišnog testa procijenjene vrijednosti od 7.9% uštede). Nakon provedenog postupka javne nabave odabrana je konačna ponuda koja je rezultirala mogućom uštedom od 9.44%.

6. Ex-post procjena vrijednosti za novac

Ex-post analiza provodi se na tri razine. Prva je razina neposrednog mjerenja isporučenih standarda prostora i usluga koju provodi javni partner kontinuirano za vrijeme trajanja ugovora sukladno ugovorenom mehanizmu plaćanja. Druga razina je razina kontrole ugovorene, usklađene i plaćene naknade kao i stanje sporova po ugovoru koju formalno provodi AIK sukladno propisima iz područja JPP-a. Treća razina analize odnosi se na povremenu analizu konkretnih projekata od strane Državnog ureda za reviziju.

Sastavni dio dokumentacije za nadmetanje, a kasnije i JPP ugovora, je obveza privatnog partnera u uspostavi automatiziranog sustava mjerenja isporučenog standarda prostora i usluga koji će kontinuirano za vrijeme trajanja ugovora, mjeriti vrijednosti isporučenih standarda prostora i usluga uspoređujući ih s ugovorenim. U slučaju da izmjereni standard ne odgovara vrijednosti iz ugovora, naručitelj (javni partner), sustavom prijave grešaka i kvarova, prijavljuje odstupanje i aktivira sustav penalizacije, tj. ugovorno umanjenje JPP naknade. Na kraju svakog mjeseca priređuje se mjesečni obračun koji uključuje slijedeće: (i) ugovorena naknada usklađuje se s ugovorenim parametrima (najčešće varijabilna komponenta kamatne stope ukoliko se ugovara varijabilna kamatna stopa te inflacija) i (ii) usklađena JPP naknada umanjuje se za iznos obračunatih penala. Ovako dobivena vrijednost sadržana je u mjesečnom računu koji privatni partner ispostavlja javnom.

Jednom godišnje svi naručitelji (obično do rujna tekuće godine) obvezni su AIK-u dostaviti godišnji izvještaj s informacijama o ugovorenoj, usklađenoj i plaćenoj JPP naknadi te o eventualnim sporovima pokrenutih među ugovornim stranama. Uz propisani obrazac, naručitelji su obvezni dostaviti i financijska izvješća privatnih partnera. Iz prikupljenih informacija o JPP naknadama AIK utvrđuje odnose između tri mjerene kategorije JPP naknade dok se iz financijskih izvješća utvrđuje financijska stabilnost poslovanja privatnih partnera.

Povremeno, Državni ured za reviziju provodi analizu u okviru slijedećih ciljeva (Državni ured za reviziju, 2015):

(i) jesu li provedene analize ekonomske isplativosti;

(ii) izvršavaju li se obveze u skladu sa zaključenim ugovorom;

(iii) upravlja li se javnom građevinom na učinkovit i ekonomski isplativ način;

(iv) provode li se aktivnosti u svrhu poboljšanja poslovanja te

(v) provode li se kontrolne aktivnosti.

Na temelju rezultata provedene analize, Državni ured za reviziju daje preporuke javnim tijelima u daljnjem postupanju s projektom.

Državni ured za reviziju proveo je postupak revizije nad jednim projektom iz uzorka (Sportska dvorana u Varaždinu, D1 iz tablice 2). Cilj revizije bio je utvrditi: je li plaćanje JPP naknade temeljeno na principima troškovne efikasnosti, ispunjavaju li Republika Hrvatska i Grad Varaždin, kao ugovorne strane na strani javnog partnera obveze preuzete ugovorom te upravlja li privatni partner dvoranom na efikasan i ekonomičan način (Državni ured za reviziju, 2015). Izvještaj o provedenoj reviziji ne sadrži eksplicitnu procjenu ostvarenja vrijednosti za novac, ali indirektno, dalo bi se zaključiti da bi prihvaćanje preporuka revizije moglo utjecati na povećanje efikasnosti upravljanja dvoranom, a samim time i povećanjem vrijednosti za novac. Državna revizija u izvješću postavlja slijedeće pitanje: '' ... iz kojih razloga Grad ne bi mogao upravljati rizicima projekta na tradicionalni način jednako efikasno kao i privatni partner u JPP modelu …?''. Radi se o opravdano postavljenom pitanju, a odgovor se može dati na dva načina: (i) vjerovanjem da je javni sektor jednako efikasan i efektivan u izgradnji i održavanju građevina te (ii) argumentima i dokazima o izmjerenim veličinama. Da bi se dobio odgovor primjenom ovog drugog načina potrebno je, prije svega, postaviti jednak sustav definiranja standarda prostora i usluga kod oba modela nabave te njihovim kontinuiranim mjerenjem. Jedino na takav način bi porezni obveznici i javni menadžment dobili jasne informacije o stvarnoj efikasnosti pojedinog modela.

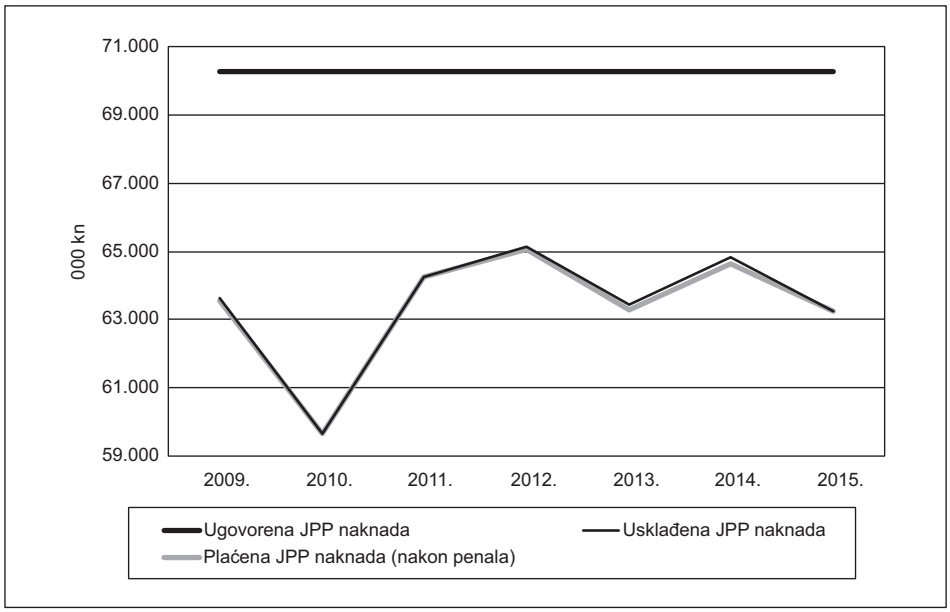
6.1. Analiza ugovorene i plaćene JPP naknade

Budući da su predmet istraživanja JPP projekti temeljeni na nabavi usluge raspoloživosti prostora i usluga, potrebno je usporediti vrijednosti (i) ugovorenih JPP naknada (vrijednost iz JPP ugovora), (ii) usklađenih JPP naknada (vrijednost iz JPP ugovora usklađena za inflaciju i promjenu varijabilne komponente kamatne stope) te (iii) stvarno plaćenih JPP naknada (vrijednost usklađene naknade uma-

njenu za penale uslijed neisporučenih standarda). Rezultati analize prikazani su na grafikonu 2.

Grafikon 2.

USPOREDBA UGOVORENIH, USKLAĐENIH I PLAĆENIH JPP NAKNADA

Izvor: Izračuni autora na temelju podataka dobivenih od javnih naručitelja.

Iz provedene analize JPP naknada dade se zaključiti da su stvarno plaćene JPP naknade značajno manje od onih ugovorenih. Na smanjenje JPP naknada utjecala su tri faktora: (i) varijabilna komponenta kamatne stope, (ii) inflacija te (iii) obračunati penali uslijed neisporučenog standarda prostora i usluga sukladno ugovoru. Naime, nominalno ugovorena maksimalna JPP naknada po ugovorenim se formulama usklađuje za određeni postotak promjene varijabilne komponente kamatne stope[10] i inflacije. Ovako usklađena JPP naknada dodatno se umanjuje za penale koje javni partner zaračunava privatnom uslijed neisporučenog standarda prostora i usluga. Iz grafikona 2. razvidno je da su faktori usklađivanja JPP naknade kao što su kamatna stopa i inflacija značajnije utjecali na smanjenje nominalne vrijednosti naknade od obračunatih penala. Pritom je utjecaj promjene kamatne

[10] Dio rizika promjene kamatne stope preuzima javni partner.

stope bio značajniji od utjecaja inflacije. U promatranom razdoblju prosječno je umanjenje JPP naknada kao posljedice utjecaja sva tri faktora iznosilo 9.81% dok je prosječno umanjenje usklađene JPP naknade uslijed obračunatih penala iznosilo 0.12%. Prosječno godišnje umanjenje JPP naknade u promatranom razdoblju iznosilo je 1.4% kapitalnih vrijednosti projekata.

6.2. Analiza financijskih izvješća privatnih partnera

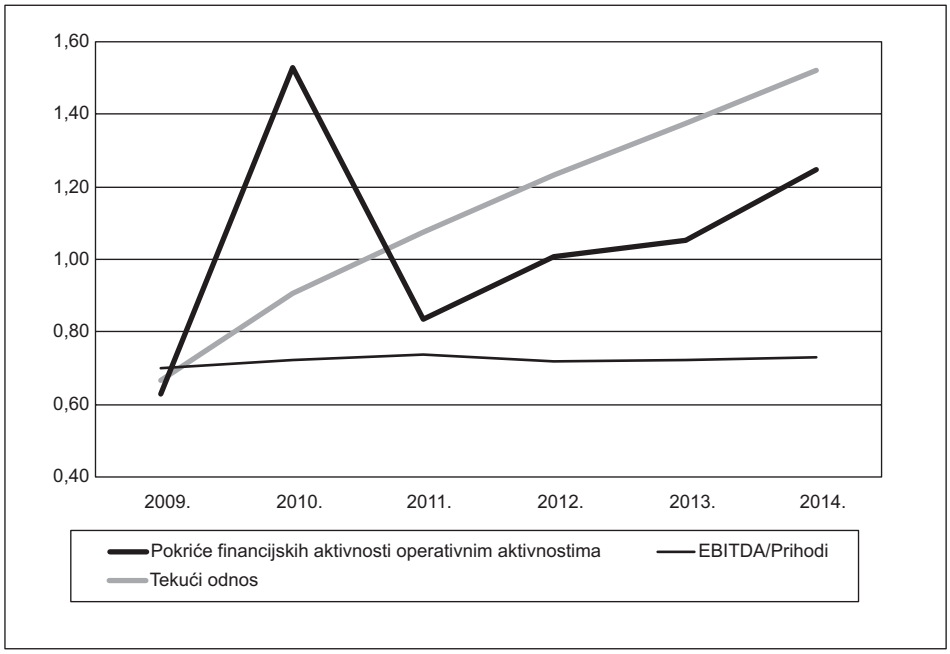
U cilju ocjene dugoročne financijske stabilnosti te održivosti operativnih aktivnosti privatnih partnera, sastavni dio ex-post analize vrijednosti za novac je i analiza financijskih izvješća privatnih partnera. Za potrebe ove analize priređena su konsolidirana financijska izvješća i prikazana u Dodatku. Ocjena financijske stabilnosti i održivosti operativnih aktivnosti provedena je analizom vrijednosti slijedećih parametara iz financijskih izvješća:

- Tekući odnos kao odnos tekuće imovine i kratkoročnih obveza (bilanca stanja);
- EBITDA / prihodi kao odnos zarade prije odbitka kamata, poreza i amortizacije i prihoda (račun dobiti i gubitka);
- Pokriće financijskih aktivnosti operativnim aktivnostima (izvješće o novčanim tokovima);
- Pokazatelj pokrića duga (račun dobiti i gubitka i bilanca stanja) te
- Kumulativni pokazatelj pokrića duga (račun dobiti i gubitka i bilanca stanja).

Rezultati analize prikazani su na grafikonu 3.

Grafikon 3.

KRETANJE POKAZATELJA TEKUĆEG ODNOSA, EBITDA/PRIHODI I POKRIĆA FINANCIJSKIH AKTIVNOSTI OPERATIVNIM, PROJEKATA IZ UZORKA U RAZDOBLJU 2009. – 2014.

Izvor: izračuni temeljeni na podatcima iz financijskih izvješća u Dodatku

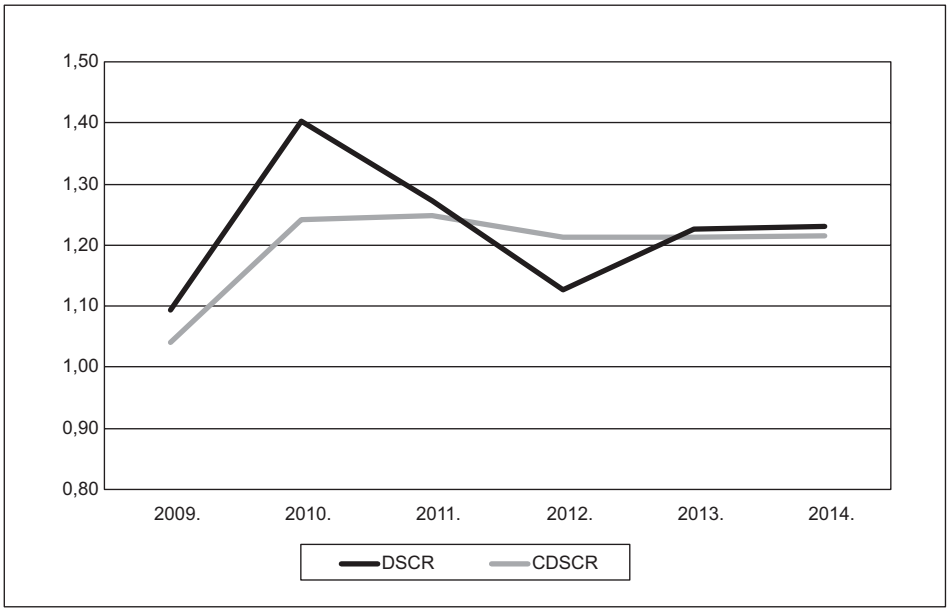
U prve dvije godine uporabe, gledano konsolidirano, tekući odnos iznosio je manje od 1 što je moglo indicirati povećani rizik nelikvidnosti. Međutim, u preostalim godinama ovaj je pokazatelj u stalnom rastu što povećava vjerojatnost financijske stabilnosti i likvidnosti. Prosječan udio EBITDA u prihodima iznosi 72% i taj je udio vrlo stabilan. Ovakav visok udio EBITDA u prihodima karakterističan je za projektno financiranje, a njegova stabilnost rezultat je općenito smanjenog rizika potražnje što je, također, jedno od osnovnih obilježja JPP-a. Vrijednost i mala volatilnost ovog pokazatelja (u kombinaciji s pokazateljima pokrića duga) daju informaciju o smanjenju kreditnog rizika. Budući da je vrijednost ovog pokazatelja određena razlikom prihoda od JPP naknade i operativnih troškova, a na volatilnost efikasnost menadžmenta privatnog partnera u upravljanju operativnim troškovima, ovim je pokazateljem moguće ocijeniti i efikasnost menadžmenta u upravljanju operativnim rizicima projekta. U posljednje tri promatrane godine iz

operativnog se novčanog toka u cijelosti može namiriti novčani tok iz financijskih aktivnosti što proizlazi iz kontinuiranog rasta ovog omjera koji je u posljednje tri godine veći od 1. Ovaj trend rasta doprinosi povećanju vjerojatnosti održanja financijske stabilnosti poslovanja privatnih partnera.

Druga grupa pokazatelja odnosi se na procjenu sposobnosti podmirivanja obveza prema izvorima financiranja. Vrijednosti pokazatelja prikazane su na grafikonu 4.

Grafikon 4.

KRETANJE POKAZATELJA POKRIĆA DUGA ZA PROJEKTE IZ UZORKA U RAZDOBLJU 2019. – 2014.

Izvor: izračuni temeljeni na podatcima iz financijskih izvješća u Dodatku

U okviru analize pokrića duga korištena su dva pokazatelja: koeficijent pokrića duga (DSCR[11]) te kumulativni koeficijent pokrića duga (CDSCR). DSCR je godišnji pokazatelj sposobnosti dužnika da iz raspoloživih izvora namiri dospjeli dug dok je CDSCR pokazatelj koji u izračun uzima sve viškove i manjkove izvora

[11] Eng. Debt Service Cover Ratio.

za namirenje dospjelog duga od prve poslovne godine do izvještajne. U tom smislu CDSCR je pokazatelj koji daje objektivniju informaciju o kapacitetu dužnika u namirenju obveza po osnovi dospjelog duga. S obzirom na konzervativnu normu ovog pokazatelja u vrijednosti od 1.35 (Gatti, 2012) za JPP projekte temeljene na raspoloživosti vrijednosti su nešto manje, ali uzevši u obzir visoku financijsku polugu i relativno stabilne prihode, izmjerena vrijednost pokazatelja upućuje na zaključak o dobroj perspektivi sposobnosti podmirivanja dospjelih obveza po osnovi duga.

Analizirajući stavke iz financijskih izvješća dade se zaključiti da privatni partneri uredno naplaćuju potraživanja i podmiruju tekuće obveze te da se kod projekata u uzorku radi o visokopolužnim projektima s niskim cijenama izvora financiranja. Pokazatelji i njihove vrijednosti za promatrano razdoblje prikazani su u tablici 3.

Tablica 3.

POKAZATELJI IZ KONSOLIDIRANIH FINANCIJSKIH IZVJEŠĆA

Opis	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Dani vezivanja potraživanja (dana)	54	56	93	88	99	71
Dani vezivanja obveza (dana)	86	36	53	33	30	30
Dani vezivanja aktive (godina)	25	20	28	20	20	16
Udio duga u ukupnim izvorima financiranja	95,68%	97,52%	98,63%	98,24%	98,34%	97,81%
ROA	4,02%	5,01%	3,53%	4,98%	4,91%	6,26%
Efektivna kamatna stopa izvora financiranja	N/A	3,81%	4,84%	3,59%	3,89%	2,86%

Izvor: izračuni temeljeni na podatcima iz financijskih izvješća u Dodatku

Privatni partneri u prosjeku svoja potraživanja naplaćuju za nešto više od dva mjeseca prema podatcima za 2014. godinu. Dok su u promatranom razdoblju dani naplate potraživanja privatnog partnera od javnog partnera značajnije oscilirali, prosječni dani plaćanja obveza prema dobavljačima privatnog partnera stabilizirali su se na 30 dana. Godine vezivanja aktive približno su usklađene s rokom JPP ugovora. Pokazatelj udjela duga u ukupnim izvorima financiranja ukazuje na činjenicu da se ovdje radi o projektima s visokom polugom. Projekti u uzorku financirani su uglavnom dugom dok je udio vlastitih izvora (equity) zanemariv. Međutim, ovakvo visokopolužno financiranje nije rijedak slučaj za projekte kod kojih je primijenjena tehnika projektnog financiranja (Esty, 2003, 2004).

Budući da je vrijednost pokazatelja povrata na aktivu – ROA (6.26% u 2014. godini) veća od efektivne cijene duga (2.86% u 2014. godini) moguće je zaključiti da privatni partneri (konsolidirano) ostvaruju relativno primjerenu maržu koja može utjecati na povećanje vjerojatnosti poslovanja u uvjetima dugoročne financijske ravnoteže. Interesantan je i podatak o vrijednosti efektivne kamatne stope

ukupnog duga[12]. Naime, za 2014. godinu cijena ukupnog duga iznosila je svega 2.86% godišnje što je manje od brojnih javnih projekata isporučenih po tradicionalnom modelu kod kojih predmet financiranja nije bio projekt već proračun javnog naručitelja.

Stabilno poslovanje privatnih partnera od osobitog je značaja za cjelovitu ocjenu ex-post vrijednosti za novac zbog činjenice da je jedino stabilnim poslovanjem privatnog partnera moguće osigurati kontinuiranu isporuku ugovorenih standard prostora i usluga krajnjim korisnicima. Također, stabilno poslovanje povećava i kapacitet apsorpcije materijaliziranih rizika koji su u procesu ugovaranja preneseni na privatnog partnera.

6.3. Izmjene JPP ugovora

Zakonom o javno-privatnom partnerstvu određeno je da izmjene JPP ugovora nisu dopuštene u slučaju kada se radi o bitnim izmjenama ugovora kao što su[13]:

- uvođenje novih uvjeta koji bi omogućili drugačije ponude u postupku javne nabave;
- značajno proširenje predmeta ugovora te
- mijenjanje ekonomske ravnoteže u korist privatnog partnera.

U razdoblju od sklapanja ugovora do ovog istraživanja, izmijenilo se devet od deset ugovora. Ugovori za projekte iz područja obrazovanja (S1 – S8) mijenjali su se u razdoblju izgradnje u skladu s propisima iz područja JPP-a i odredbama sklopljenih ugovora. Ugovor projekta sportske dvorane (D1) u promatranom se razdoblju izmijenio tri puta. Razlog prve izmjene bio je usklađivanje otplate nakon zaključenja svih ugovora o financiranju privatnog partnera s njegovim izvorima financiranja. Druge izmjene provele su se zbog poziva na kompenzirajući slučaj, tj. zahtjeva javnog partnera u pogledu dodatnih neugovorenih radova dok je razlog trećim izmjenama bio usklađivanje JPP naknade zbog dodatnih prihoda od komercijalizacije dvorane. Sve navedene izmjene ugovora bile su u skladu s ugovorom te nisu promijenile ekonomski položaj javnog partnera. Nakon stupanja na snagu Zakona o javno-privatnom partnerstvu 2012. godine, izmjene sklopljenih JPP ugovora nisu dozvoljene bez prethodne suglasnosti AIK-a i Ministarstva financija.

---

[12] Računato kao odnos ukupnih financijskih rashoda tekuće godine i ostatka duga na dan početka godine. U financijske rashode uključene su redovne i zatezne kamate, tečajne razlike te ostali financijski troškovi.

[13] Članak 19. Zakona o javno-privatnom partnerstvu.

7. Zaključak

Na pitanja postavljena u uvodnom dijelu koji se odnosi na strategiju istraživanja, a temeljem podataka iz provedenog istraživanja, moguće je odgovoriti kako slijedi:

1. U postupku pripreme i provedbe JPP projekata ukupan proces izračuna i nadzora vrijednosti za novac podijeljen je u četiri faze ili stupnja. To su: utvrđivanje stanja tržišta, ex-ante procjena, tržišni test te ex-post analiza ili nadzor tijekom trajanja ugovora.
2. Dok se u prvoj fazi procesa vrijednosti za novac utvrđuje stanje i sposobnost naručitelja u provedbi projekta i stanje tržišta investitora i kreditora, u fazi ex-ante analize uspoređuju se ukupni životni troškovi tradicionalne i JPP opcije. U tom smislu o primjeni JPP modela odluka se donosi na temelju kriterija troškovne efikasnosti, tj. JPP model moguće je primijeniti isključivo ukoliko se vjerojatnost manjih ukupnih životnih troškova pokaže većom kod primjene JPP modela. Dakle, JPP procedura utvrđena Zakonom o JPP-u ne preferira JPP model već proces na temelju kojega se odlučuje o odabiru onog modela koji će maksimizirati vrijednost za novac poreznih obveznika, a temelji se na odnosu troškovne efikasnosti opcija koje se uspoređuju. Konačna odluka o sklapanju JPP ugovora donosi se nakon tržišne provjere navedene pretpostavke veće troškovne efikasnosti u postupku javne nabave.
3. Rezultati analize pokazuju da je preliminarna vrijednost za novac iznosila 7.9% dok je tržišno provjerena vrijednost za novac (nakon provedene javne nabave) iznosila 9.44% uspoređujući sadašnje vrijednosti ukupnih životnih troškova. Analiza usporedbe različitih vrsta JPP naknade (ugovorene, usklađene i plaćene) ukazuje na zaključak o funkcioniranju sustava usklađivanja naknade i primjene mehanizma penalizacije zbog neisporučenih ugovorenih standarda prostora i usluga. Ugovorena JPP naknada u prosjeku je smanjena zbog usklađenja s inflacijom i kamatnom stopom za 9.81% dok je usklađena JPP naknada dodatno umanjena za 0.12% temeljem obračunatih penala privatnom partneru. U promatranom razdoblju prosječno ukupno smanjenje JPP naknade iznosilo je 1.4% kapitalne vrijednosti projekata iz uzorka.
4. Analize službenih financijskih izvještaja privatnih partnera ukazuju na relativno stabilno financijsko stanje privatnih partnera s dobrom perspektivom stabilnog poslovanja. Stabilno financijsko stanje preduvjet je nesmetanog pružanja usluga raspoloživosti prostora javnom partneru, odnosno, krajnjim korisnicima osnovne javne usluge doprinoseći potvrdi vrijednosti za novac.

5. S obzirom na činjenicu da se kod primjene tradicionalnog modela nabave javnih projekata i građevina uglavnom utvrđuju standardi prostora i usluga, a još manje kontinuirano mjere u životnom vijeku projekta, komparativnu analizu koja bi dala direktan odgovor o troškovnoj efikasnosti u ukupnom životnom vijeku nije moguće provesti. **To je i razlog zbog čega autori predlažu svim razinama javnog menadžmenta da u slučaju primjene tradicionalnog modela nabave javnog projekta primijene iste metode i principe definiranja i mjerenja standarda prostora i usluga u ukupnom životnom vijeku javne građevine kao što je to slučaj kod primjene JPP modela.** To bi mogao biti veliki korak naprijed u povećanju vrijednosti novca poreznih obveznika koji oni izdvajaju kako za financiranje isporuke javnih projekata, tako i kao kupci javnih usluga koje ti projekti isporučuju.

LITERATURA

1. Australian Council for International Development – *ACFID (2012), ACFID and value for money* – Discusion Paper, September.
2. Agencija za javno-privatno partnerstvo Republike Hrvatske (2012): *Komparator troškova javnog sektora*, Priručnici za pripremu i provedbu modela javno-privatnog partnerstva, Priručnik br. 3, Verzija 1, Zagreb.
3. Agencija za javno-privatno partnerstvo Republike Hrvatske– AJPP (2014a), *Analiza i pregled stanja tržišta JPP u Republici Hrvatskoj*, Zagreb.
4. Agencija za javno privatno partnerstvo Republike Hrvatske – AJPP (2013), *Pregled stanja i analiza tržišta 2007-2012*, Zagreb.
5. Agencija za javno-privatno partnerstvo Republike Hrvatske (2014b), *Značenje i izračun vrijednosti za novac kod projekata javno-privatnog partnerstva*, Priručnici za pripremu i provedbu modela javnoprivatnog partnerstva, Priručnik br. 6, Verzija 2, Zagreb
6. Esty, B.C.(2003): *The Motivations for Using Project Finance*, Harvard Business School.
7. Esty, B.C.(2004): *Modern Project Finance - A Casebook*, John Wiley & Sons Inc.
8. Gatti, Stefano (2008): *Project Finance in Theory and Practice, Designing, Structuring, and Financing Private and Public Projects*, Elsevier, London.
9. Kušljić, D. (2012). *Određivanje kriterija za ocjenu uspjeha građevinskih projekata javno privatnog partnerstva*, Doktorski rad, Građevinski fakultet Osijek.
10. Kušljić, D., Marenjak, S. (2011). "Mjerenje uspjeha projekata javno privatnog partnerstva", *Građevinar*, broj 63, prosinac 2011., 1079-1085.

11. Infrastructure Partnerships Australia (2007), *Performance of PPPs and Traditional Procurement in Australia*, Melbourne.
12. Lawrence National Centre for Policy and Management (2015). *The Procurement of Public Infrastructure: Comparing P3 and Tradtional Approaches*, Ontario.
13. National Audit Office NAO (2003). *PFI: Construction Performance, A Report by the Comproller and Auditor General,* UK Audit Office, HC 371 of Session 2002-2003, Stationery Office, London.
14. National Audit Office NAO (2001), *Getting value for money from procurement: How auditors can help*, National Audit Office & Office of Government Commerce, London.
15. Orsag, S. (1992): *Financiranje emisijom vrijednosnih papira*, Institut za javne financije, Zagreb.
16. Pollitt, Michael (2002). "The declining role of the State in infrastructure investment in the UK", in: Sanford Berg, Michael Pollitt and Masatsugu Tsuji (eds), *Private Initiatives in Infrastructure: Priorities, incentives and performance*, Edward Elgar, Aldershot.
17. Pollock, A.M.; Price, D.; Player, S. (2007). *An Examination of the UK Treasury's Evidence Base for Costs and Time Overrun Data in UK Value-for-Money Policy and Appraisal*, Public Money and Management, April.
18. Republika Hrvatska, Državni ured za reviziju, Područni ured Varaždin (2015.): *Izvješće o obavljenoj reviziji – Financiranje izgradnje i upravljanje Gradskom sportskom dvoranom u Varaždinu*, Varaždin, svibanj 2015. godine (file:///C:/Users/Noname/ Desktop/SD_VARAZDIN %20Dr%C5%BEavna%20revizija.pdf)
19. Shaoul, J. (2005). "The Private Finance Initiative or the public funding of private profit?", in: Graeme Hodge and Carsten Greve (Eds.), *The Challenge of Public-Private Partnerships: Learning from International Experience*, Edward Elgar, Cheltenham, UK.
20. Shepherd, T. (2000). *A practitioner's perspective, Presentation to the Productivity Commission Workshop on Private Sector Involvement in Provision of Public Infrastructure*, 12–13 October, Melbourne.
21. Skelcher, C. (2005), "Public-Private Partnerships and Hybridity", in: Ferlie, E.; Lynn Yr. L.E.; Pollit, C.: *The Oxford Handbook of Public Management*, Oxford University Press.
22. The Economist Inteligence Unit (2013), *Evaluating the enviroment for public-private partnerships in Eastern Europe and the Commonwealth of Independent States* – The 2012 EECIS Infrascope, Findings and methodology

Dodatak

Tablica 4:

KONSOLIDIRANI RAČUN DOBITI I GUBITKA PROJEKATA IZ UZORKA

- 000 kn

Opis	2009	2010	2011	2012	2013	2014
PRIHODI	*59.978*	*67.123*	*61.148*	*62.788*	*61.987*	*61.788*
- prihodi iz poslovanja	55.686	62.949	58.768	57.173	55.783	56.541
- financijski prihodi	2.238	2.629	906	3.865	4.701	3.774
- ostali prihodi	2.054	1.545	1.473	1.751	1.503	1.472
RASHODI	*58.497*	*69.549*	*66.350*	*59.139*	*61.598*	*56.288*
- materijal	1.925	1.953	5.868	5.790	4.637	4.566
- ostali osnovni troškovi	2.426	3.637	4	1.165	1.883	3
- bruto plaće	322	305	534	443	677	691
- financijski troškovi	18.311	20.852	25.957	18.659	19.525	13.828
- amortizacija	22.107	30.153	24.249	22.781	24.831	25.669
- ostali troškovi	13.406	12.648	9.738	10.300	10.045	11.532
DOBIT PRIJE POREZA	*1.481*	*-2.425*	*-5.203*	*3.650*	*389*	*5.500*
POREZ NA DOBIT	419	12	48	587	751	1.088
DOBIT NAKON POREZA	**1.062**	**-2.437**	**-5.251**	**3.063**	**-362**	**4.412**

Izvor: Službena financijska izvješća

Tablica 5:

KONSOLIDIRANA BILANCA STANJA PROJEKATA IZ UZORKA

- 000 kn

Opis	2009	2010	2011	2012	2013	2014
FIKSNA IMOVINA	*552.883*	*525.677*	*503.954*	*483.374*	*461.053*	*438.994*
- materijalna imovina	539.841	510.814	487.062	464.634	440.499	416.038
- financijska imovina	13.042	14.864	16.892	18.740	20.554	22.956
TEKUĆA IMOVINA	*22.208*	*27.592*	*32.044*	*34.959*	*37.505*	*41.337*
- zalihe	138	103	93	86	71	65
- potraživanja	8.500	9.812	15.312	14.203	15.570	11.356
- potraživanja od države	669	168	92	409	177	154
- financijska imovina	7.720	8.674	10.223	13.997	15.376	19.011
- novac	4.563	8.832	6.320	6.100	6.277	10.651
- ostala tekuća imovina	618	3	4	163	33	100
Aktivna vremenska razgraničenja	*560*	*107*	*1.697*	*252*	*250*	*261*
AKTIVA	**575.651**	**553.375**	**537.695**	**518.585**	**498.808**	**480.593**
VLASNIČKI KAPITAL	*-3.391*	*-5.527*	*-10.778*	*-7.715*	*-8.078*	*-3.666*
- upisani kapital	271	271	271	271	271	271
- zadržana dobit i gubitak	-4.724	-3.361	-5.798	-11.049	-7.986	-8.349
- rezerve	0	0	0	0	0	0
- neto dobit	1.062	-2.437	-5.251	3.063	-362	4.412
DUGOROČNE REZERVACIJE	*2*	*4*	*6*	*8*	*9*	*12*
DUGOROČNE OBVEZE	*530.397*	*518.691*	*509.011*	*487.888*	*471.320*	*449.344*
- nadređeni dug	530.397	516.606	507.247	486.444	470.197	448.542
- financijski leasing	0	0	0	0	0	0
- podređeni dug	0	2.086	1.765	1.444	1.123	802
KRATKOROČNE OBVEZE	*33.415*	*30.493*	*29.803*	*28.329*	*27.287*	*27.173*
- povezana društva	3.872	3.682	4.146	4.216	1.579	3.009
- dobavljači	4.190	1.803	2.274	1.577	1.379	1.330
- nefinancijski sektor	5.652	6.288	3.394	3.854	5.799	3.550
- financijske institucije	16.521	17.274	17.154	17.330	17.624	17.731
- plaće	16	27	27	44	50	51
- porezi	1.712	1.104	2.372	1.134	690	664
- ostale kratkoročne obveze	1.452	313	434	173	166	838
Pasivna vremenska razgraničenja	*15.228*	*9.715*	*9.653*	*10.076*	*8.270*	*7.729*
PASIVA	**575.651**	**553.375**	**537.695**	**518.585**	**498.808**	**480.593**

Izvor: Službena financijska izvješća

Tablica 6:

KONSOLIDIRANA IZVJEŠĆA O NOVČANIM TOKOVIMA PROJEKATA IZ UZORKA

-000 kn

Opis	2009	2010	2011	2012	2013	2014
FIKSNA IMOVINA	*552.883*	*525.677*	*503.954*	*483.374*	*461.053*	*438.994*
- materijalna imovina	539.841	510.814	487.062	464.634	440.499	416.038
- financijska imovina	13.042	14.864	16.892	18.740	20.554	22.956
TEKUĆA IMOVINA	*22.208*	*27.592*	*32.044*	*34.959*	*37.505*	*41.337*
- zalihe	138	103	93	86	71	65
- potraživanja	8.500	9.812	15.312	14.203	15.570	11.356
- potraživanja od države	669	168	92	409	177	154
- financijska imovina	7.720	8.674	10.223	13.997	15.376	19.011
- novac	4.563	8.832	6.320	6.100	6.277	10.651
- ostala tekuća imovina	618	3	4	163	33	100
Aktivna vremenska razgraničenja	*560*	*107*	*1.697*	*252*	*250*	*261*
AKTIVA	**575.651**	**553.375**	**537.695**	**518.585**	**498.808**	**480.593**
VLASNIČKI KAPITAL	*-3.391*	*-5.527*	*-10.778*	*-7.715*	*-8.078*	*-3.666*
- upisani kapital	271	271	271	271	271	271
- zadržana dobit i gubitak	-4.724	-3.361	-5.798	-11.049	-7.986	-8.349
- rezerve	0	0	0	0	0	0
- neto dobit	1.062	-2.437	-5.251	3.063	-362	4.412
DUGOROČNE REZERVACIJE	*2*	*4*	*6*	*8*	*9*	*12*
DUGOROČNE OBVEZE	*530.397*	*518.691*	*509.011*	*487.888*	*471.320*	*449.344*
- nadređeni dug	530.397	516.606	507.247	486.444	470.197	448.542
- financijski leasing	0	0	0	0	0	0
- podređeni dug	0	2.086	1.765	1.444	1.123	802
KRATKOROČNE OBVEZE	*33.415*	*30.493*	*29.803*	*28.329*	*27.287*	*27.173*
- povezana društva	3.872	3.682	4.146	4.216	1.579	3.009
- dobavljači	4.190	1.803	2.274	1.577	1.379	1.330
- nefinancijski sektor	5.652	6.288	3.394	3.854	5.799	3.550
- financijske institucije	16.521	17.274	17.154	17.330	17.624	17.731
- plaće	16	27	27	44	50	51
- porezi	1.712	1.104	2.372	1.134	690	664
- ostale kratkoročne obveze	1.452	313	434	173	166	838
Pasivna vremenska razgraničenja	*15.228*	*9.715*	*9.653*	*10.076*	*8.270*	*7.729*
PASIVA	**575.651**	**553.375**	**537.695**	**518.585**	**498.808**	**480.593**

Izvor: Kalkulacije autora temeljene na podatcima iz financijskih izvješća

VALUE FOR MONEY EVIDENCE IN CROATIAN PPP PROJECTS

Summary

Professional and scientific debates on the effectiveness of different models of delivery of public projects last for a long time. More intensive concessions and, in particular the public-private partnership (PPP) developed in the early nineties of the last century. Professional and scientific community analyzes the advantages and disadvantages of the model in relation to others. Value for taxpayers' money, thereby, becomes a fundamental criterion for assessing the effectiveness of delivery models.

This research, consisted of ten PPP projects in Croatia. Those projects are eight years in running phase, and for them it can be concluded that the value for money could be achieved.

Key words: public-private partnership, PPP, value for money, VfM, model of procurement.